

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΟΥ VAN ZEELAND

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ ὑπὸ τοῦ van Zeeland ἀναληφθεῖσα προσπάθεια πρὸς μελέτην τῆς διεθνoῦς οἰκονομικῆς καταστάσεως καὶ ὑπόδειξιν μέτρων πρὸς βελτίωσιν ταύτης ἀσφαλῶς δὲν εἶναι νέα. Τὸ παγκόσμιον οἰκονομικὸν πρόβλημα ἐγένετο ἀντικείμενον πολλῶν συζητήσεων καὶ ἐρευνῶν καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, τόσον ὑπὸ μεμονωμένων συγγραφέων ὅσον καὶ ὑπὸ συλλογικῶν ὀργάνων (Διεθνὲς Ἐμπορικὸν Ἐπιμελητήριον κλπ.), ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Κ. Τ. Ε. ἢ ἐκτὸς αὐτῆς. Αἱ συνθῆκαι ὅμως ἦσαν οὐσιωδῶς διάφοροι τῶν σημερινῶν. Τότε παρετηρεῖτο σχετικὴ πολιτικὴ ὕφεσις καὶ συνεχῆς ἐπίτασις τῆς κρίσεως. Σήμερον συμβαίνει μᾶλλον τὸ ἀντίθετον. Καὶ ἡ ἀφετηρία τῶν προσπαθειῶν ἐκείνων ἦτο πολλάκις διάφορος τῆς σημερινῆς. Ἐπὶ παραδείγματι τὰ γνωστὰ πανευρωπαϊκὰ σχέδια τῶν Briand καὶ Herriot περὶ ὀρθολογιστικῆς οἰκονομικῆς ὁργανώσεως τῆς Εὐρώπης ὡρμῶντο ἐκ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι παρ' ὅλον τὸν ἐκ τῶν συνθηκῶν προελθόντα κατακερματισμὸν τῆς Εὐρώπης, αἱ οἰκονομίαι τῶν χωρῶν ἔτεινον αὐτομάτως πρὸς συνεργασίαν καὶ ἀλληλοσυμπλήρωσιν. Τὰ διεθνή καρτέλ ἐθεωρήθησαν ὡς ἰσχυρὰ συνδετικὰ στοιχεῖα διὰ μίαν τοιαύτην διαμόρφωσιν τῆς οἰκονομίας. Ἀλλ' ἡ κρίσις διέψευσε τὰς προσδοκίας ταύτας. Ἀπεδείχθη, ὅτι τὰ κράτη ἀπεμονώθησαν πλήρως καὶ προσεπάθησαν δι' αὐτοδυνάμου ἐνεργείας νὰ ἀντιμετωπίσωσι τὰς δυσχερείας. Ἀντίρροποι προσπάθειαι πρὸς διεύρυνσιν τῆς ἐθνικῆς ἀγορᾶς κατεβλήθησαν, τὴν σπουδαιότερα τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν αἱ συνθῆκαι τῆς Ὀττάβας τοῦ 1932, ὧν ἡ διάρκεια ὠρίσθη πενταετὴς ἤτοι μέχρι τοῦ λήξαντος ἔτους. Ἀλλὰ καὶ αἱ συνθῆκαι αὗται δὲν ἀπέδωκαν ὅλους τοὺς ἀναμενομένους καρπούς.

Ἐνώπιον τῆς ἐξελίξεως ταύτης τῶν πραγμάτων αἱ Κυβερνήσεις τῆς Μ. Βρετανίας καὶ Γαλλίας κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ παρελθόντος ἔτους παρεκάλεσαν τὸν τότε πρωθυπουργὸν τοῦ Βελγίου van Zeeland νὰ προβῇ εἰς μίαν συστηματικὴν ἐρευναν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς καταστάσεως τοῦ κόσμου καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὰ ληπτέα μέτρα πρὸς ἐπίτευξιν ἐνὸς οἰκονομικοῦ ἀφοπλισμοῦ. Ὁ van Zeeland, διαπρεπὴς πολιτικὸς καὶ οἰκονομολόγος διεθνoῦς κύρους, ἔχων εἰς τὸ ἐνεργητικόν του τὴν ἀνόρθωσιν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Βελγίου, ἀπεδέχθη τὴν ἐντολὴν καὶ περιηγήθη τὰς σπουδαιότερας χώρας, ἵνα γνωρίσῃ ἀπ' εὐθείας τὰς ἀπόψεις τῶν ἀρμοδίων κύκλων, τὰ πορίσματα δὲ τῆς ἐρεύνης του ταύτης ἐξέθεσεν εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν πρὸ ἡμερῶν ἔκθεσίν του.

Θὰ προσπαθήσωμεν κατωτέρω νὰ δώσωμεν ἐκτενῇ περίληψιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης, ὑπογραμμίζοντες ἰδίᾳ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα περισσότερο κινοῦν σήμερον τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον.

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ VAN ZEELAND

Ὁ van Zeeland διαιρεῖ τὴν μελέτην αὐτοῦ εἰς 3 τμήματα. Τὸ πρῶτον ἀποτελεῖ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ἐκθέσεως, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐρευνᾶται τὸ ζήτημα, ἐὰν εἶναι κατ' ἀρχὴν προτιμότερον τὸ σύστημα τῆς ἀκολουθουμένης πολιτικῆς τῆς αὐτάρκειας ἢ τῆς διεθνούς συνεργασίας καὶ ἐκθέτει τὰς ἐπ' αὐτοῦ ἀναπτυχθείσας γνώμας τῶν βολιδοσκοπηθέντων κύκλων, οἱ ὁποῖοι ἀποφαίνονται, ὡς ἄλλωστε ἀνεμένετο, ὁμοφώνως ὑπὲρ τῆς ἐπιστροφῆς εἰς σχετικὴν τοῦλάχιστον ἐλευθερίαν τῶν συναλλαγῶν.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος ἀναπτύσσει κατὰ τρόπον συστηματικὸν τὰ ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ δημοσιονομικοῦ πεδίου παρεμβλλόμενα ἔμπόδια εἰς τὴν κίνησιν τοῦ διεθνούς ἐμπορίου καὶ ὑποδεικνύει τὸν τρόπον τῆς μεθοδικῆς καὶ βαθμιαίας ἄρσεως τούτων ἀπὸ τεχνικῆς ἰδίᾳ ἀπόψεως.

Εἰς τὸ τρίτον τέλος τμήμα, τὸ καὶ σπουδαιότερον, προσπαθεῖ νὰ τοποθετήσῃ τὸ ὅλον πρόβλημα ἐπὶ τῆς ὀρθῆς αὐτοῦ βάσεως, ἐπιχειρεῖ τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν βαθυτέρων αἰτίων τοῦ ἀκροτάτου οἰκονομικοῦ ἐθνικισμοῦ, διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν ὁποίων διατυπώνει ὠρισμένας ἀπόψεις, καὶ ἐν κατακλείδι δίδει εἰς ἄδρᾶς γραμμάς τὸ σχέδιον τῆς λύσεως καὶ τὴν ἀκολουθητέαν μέθοδον πρὸς πραγματοποιήσιν αὐτοῦ.

1. Διεθνὴς οἰκονομικὴ συνεργασία ἢ αὐτάρκεια ;

Κατ' ἀρχὴν εἶναι συζητήσιμον, ἐὰν συμφέρῃ περισσότερο εἰς ἓν ἔθνος ν' ἀκολουθήσῃ τὴν μίαν ἢ τὴν ἑτέραν πολιτικὴν. Εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς θεωρίας, ὅτι ἐκάτερον ἐκ τῶν συστημάτων διεκδικεῖ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὠρισμένα πλεονεκτήματα ἄλλ' ἐμφανίζει καὶ μειονεκτήματα.

Ἐν τούτοις, ὁ Βέλγος τέως πρωθυπουργός, φρονεῖ ὅτι ἡ κηθεῖσα κατὰ καὶ μετὰ τὴν κρίσιν πείρα συνηγορεῖ ἀπολύτως ὑπὲρ τῆς χαλαρώσεως τῆς τροχοπέδης τῶν συναλλαγῶν.

«Τὰ μεμονωμένα μέτρα, ἀποκλίνοντα πρὸς ἄλληλα ἢ ἀντιφατικά, διὰ τῶν ὁποίων τὰ ἔθνη ἐδοκίμασαν κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς τελευταίας κρίσεως νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπ' αὐτῆς καὶ νὰ ρίψουν τὸ βάρος ἐπὶ τῶν γειτόνων των δὲν ἐπέτυχον ἄλλο τι ἢ νὰ τὴν ἐπιταχύνουν καὶ νὰ τὴν καταστήσουν βαρυτέραν δι' ὅλους».

Πράγματι, οὐδὲν ἔθνος κατῴρθωσε ν' ἀποφύγῃ τὰ πλήγματα τῆς κρίσεως, οἷαδήποτε καὶ ἂν ὑπῆρξαν τὰ ληφθέντα μέτρα ἀμύνης καὶ αὐτοβοηθείας («self support»). Ἀκόμη καὶ εἰς ἐκεῖνας τὰς χώρας, εἰς ἃς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον δὲν συμμετέχει εἰμὴ κατὰ 10 % ἔναντι τοῦ συνόλου τῆς οἰκονομικῆς των δραστηριότητος, ἡ καμ-

πύλη τῆς κρίσεως ἢ τῆς ἀνανήψεως ἐμφανίζεται παράλληλος πρὸς τὴν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας. Ἡ εὐπάθεια αὕτη ἀποδεικνύει καὶ πάλιν, ὅτι αἱ οἰκονομίαι τῶν καθ' ἑκάστα χωρῶν ἀποτελοῦν τρόπον τινὰ ἓν σύστημα συγκοινωνούντων ἀγγείων. Θεωρητικῶς, ἐν τούτοις, ἡ αὐτάρκεια δὲν εἶναι ἀδύνατος, ἐφ' ὅσον συντρέχουν 2 προϋποθέσεις: ἡ ὑπαρξίς εὐρείας ἐθνικῆς ἀγορᾶς ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ πλήρης ἀνάπτυξις τῆς τεχνικῆς ἀφ' ἑτέρου, ἐφ' ὅσον δηλαδὴ συντρέχουν αἱ προϋποθέσεις αἱ χαρακτηρίζουσai κατ' ἐξοχὴν τὴν διεθνῇ ἀγοράν. Ἀλλ' ἂν εἶναι δυνατὴ ἡ αὐτάρκεια ἐνίοτε, δὲν εἶναι ποτὲ καὶ ἡ συμφέρουσα: ὑψώνει σημαντικῶς τὸ κόστος τῆς ζωῆς, ἐφ' ὅσον μεταθέτει βιαίως τὴν διαδικασίαν τῆς παραγωγῆς ἀπὸ τὴν φυσικὴν αὐτῆς ἐστίαν εἰς δυσμενὲς καὶ ἐξεζητημένον περιβάλλον. Ἰδιαιτέρως εἰς τινὰς παλαιὰς πυκνοκατῳκημένas χώρας, συνεχιζομένη ἢ ἐπίτασις τῆς πολιτικῆς τῆς αὐταρκείας, θὰ ὠδήγει μοιραίως εἰς ἐπιδείνωσιν τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος καὶ εἰς μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ τελικῶς. (Μεταξὺ τῶν χωρῶν, ἃς ὑπαινίσσεται ὁ Βέλγος πολιτικός, περιλαμβάνεται προφανῶς καὶ τὸ Βέλγιον, ἢ περισσότερο πυκνοκατῳκημένη χώρα τῆς Εὐρώπης). Διὰ τὴν ὀρθότητα τῶν ἀπόψεων τούτων κατὰ τῆς αὐταρκείας, ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως, οὐδεμία ἡγέρθη ἀντίρρησης. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ γνώμαι αἱ διατυπωθεῖσαι ἀρμοδίως εἰς Ἀγγλίαν καὶ Γερμανίαν, δύο χώρας ἀκολουθούσας σήμερον διάφορον ἐξωτερικὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν. Οὕτως εἰς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Lloyds Bank τοῦ Λονδίνου τῇ 28) 1) 38 ὁ πρόεδρος λόρδος Wardington ἐτόνιζε τὴν ἀνάγκην τῆς αὐξήσεως τῶν ἀγγλικῶν ἐξαγωγῶν πρὸς μείωσιν τῆς παθητικότητος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, ἣτις ἀνέρχεται εἰς 432 ἑκατ. λιρῶν ἔναντι συνόλου ἐξαγωγῶν 596 ἑκατ. λιρῶν. Εἶναι γεγονός, λέγει, ὅτι ἡ ἐλευθερία τῶν συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν κατέστη ἀνάγκη.

Ἡ Reichsbank, ἐξ ἄλλου, ἐδημοσίευσεν ὑπὸ τὸν τίτλον «warum Aussenhandel» μελέτην τοῦ Rudolf Eicke προλογιζομένην ὑπὸ τοῦ Dr. Schacht, ἐν τῇ ὁποίᾳ τονίζεται, ὅτι ἡ Γερμανία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταστῇ αὐτάρκης διὰ λόγους τεχνικῆς, οἰκονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς φύσεως. Ἐνδείκνυται συνεπῶς ἡ μεγαλυτέρα δυνατὴ ἔκτασις τῶν ἐξαγωγῶν, ἵνα ἐκ τοῦ προϊόντος τούτων καλυφθῶσιν αἱ ἀναπότρεπτοι ἀνάγκαι τῶν εἰσαγωγῶν. Εἶναι πλάνη, τονίζεται, νὰ θεωροῦν οἱ βιομήχανοι τὸ τετραετὲς σχέδιον ὡς «ἐκφρασιν πολιτικῆς ἀπομονώσεως» καὶ νὰ θεωροῦν τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον ὥς τι τὸ δευτερεῦον.

Ἐξ ὅλων τούτων συνάγομεν τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ πλήρης ἀπομόνωσις ἀποτελεῖ χιμαιρικὴν ἐπιδίωξιν, διότι μέρος τῆς παραγωγῆς εἴτε οὐδόλως δύναται νὰ παραχθῇ ἐντὸς τῆς ἐθνικῆς περιοχῆς εἴτε παράγεται κατὰ πλήρη ἀντιστροφὴν τῆς οἰκονομικῆς ἀρχῆς: τὸ ἐλάχιστον ἀποτέλεσμα διὰ τῆς μεγίστης θυσίας.

Ἀλλ' ἂν ἡ διαπίστωσις περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς καταργήσεως τῶν περιορισμῶν ὑπῆρξεν ὁμόφωνος ἐκ μέρους τῶν ἰθυνόντων κύκλων,

ἡ πραγματοποίησις τοῦ σκοποῦ συνήντησε πολλὰς ἐπιφυλάξεις. Οὐδεὶς ἦτο διατεθειμένος ν' ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τοῦτο, διότι τὰ μέτρα τὰ ληφθέντα εἰς τινὰ χώραν εἶναι ἀντίστοιχα πρὸς τὰ ἰσχύοντα εἰς τὰς λοιπὰς καὶ ὥς ἐκ τούτου ἢ μὴ ταυτόχρονος γενικὴ κατάργησις τῶν περιορισμῶν θὰ ἦτο ἐπικίνδυνος δι' ἐκείνον, ὅστις πρῶτος θὰ ὑπανεχώρει ἐκ τοῦ κρατοῦντος συστήματος. Εὕρισκόμεθα ἐνώπιον ἐνὸς συλλογικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ συλλογικὴν ὡσαύτως λύσιν».

Ὡς εὐτυχῇ ἀπαρχὴν πρὸς ρύθμισιν τῶν συναλλαγῶν περισσότερον φιλελευθέραν σημειώνει ὁ van Zeeland τὰς ὑποδείξεις τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κ. Τ. Ε. Ἰουνίου — Σεπτεμβρίου 1937, τοῦ Διεθνoῦς Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου κατὰ τὴν συνδιάσκεψιν τοῦ Βερολίνου Ἰουνίου — Ἰουλίου 1937, τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κ. Τ. Ε. τῆς συσταθείσης πρὸς μελέτην τοῦ προβλήματος τῶν πρώτων ὑλῶν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1937 κλπ. Τὰς ὑποδείξεις ταύτας, ὡς καὶ τὰς ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτὸν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀποστολῆς του ἀναπτυχθείσας προτάσεις καὶ ιδέας προσεπάθησεν ὁ van Zeeland νὰ ἐναρμονίσῃ πρὸς ἀλλήλας καὶ νὰ τὰς ἀνασυνδέσῃ εἰς ἓν σχέδιον πρακτικῶς ἐφαρμόσιμον.

2. Δεδομένα τοῦ προβλήματος.

Οἱ συντελεσταὶ τοῦ περιορισμοῦ τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν εἶναι οἰκονομικῆς ἢ δημοσιονομικῆς φύσεως. Μεταξὺ τῶν πρώτων σπουδαιότερα εἶναι οἱ τελωνειακοὶ δασμοί, τὰ ἔμμεσα προστατευτικὰ μέτρα καὶ αἱ ποσοστώσεις εἰσαγωγῶν. Δημοσιονομικῆς φύσεως εἶναι αἱ ἀπότομοι διακυμάνσεις τοῦ συναλλάγματος, τὰ παρεμβλλόμενα ἐμπόδια εἰς τὴν κίνησιν τῶν κεφαλαίων καὶ οἱ περιορισμοὶ τῶν πληρωμῶν. Ἡ διάκρισις αὕτη τοῦ van Zeeland εἶναι σαφής, καίτοι νομίζομεν, ὅτι τὰ ἐμφανιζόμενα ἐπὶ τοῦ δημοσιονομικοῦ πεδίου ἐμπόδια ὑπάγονται εἰς τὴν ἔμμεσον προστασίαν εἴτε ἡθελημένη εἶναι αὕτη (διατυπώσεις πληρωμῶν) εἴτε μὴ (ἀνεπιθύμητος κατάρρευσις τοῦ νομίσματος).

Ἐμπόδια οἰκονομικῆς φύσεως.

Τελωνειακοὶ δασμοί. α) Τὸ τελωνειακὸν δασμολόγιον μετὰ τινὰ χρόνον ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς του, δὲν ἀποτελεῖ πλέον καθ' ἑαυτὸ σοθαρὸν φραγμὸν διὰ τὰς εἰσαγωγάς, καθ' ὅσον προκαλεῖ ὕψωσιν τῶν τιμῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, αὕξησιν συνεπῶς τοῦ κόστους τῆς παραγωγῆς καὶ τελικῶς ἐξίσωσιν τῶν ὅρων συναγωνισμοῦ μεταξὺ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ.

Τοῦτο ὅμως θὰ συμβῇ, ὡς εἶναι εὐνόητον, μόνον μετὰ πάροδον σημαντικοῦ χρόνου, ὅποτε οἱ εἰσαγωγικοὶ δασμοὶ θὰ ἔχωσιν ἐνσωματωθῇ εἰς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Κατὰ τὸ μεσολαβοῦν διάστημα οἱ δασμοὶ θὰ ἀσκῶσι δυσμενῆ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν, ἢ ὁποία βαθμιαίως θὰ ἐξασθενίζῃ μὲν καὶ θὰ

τείνη πρὸς τὸ μηδέν, ἐν τῷ μεταξύ ὅμως εἶναι δυνατόν νὰ στρέψῃ τὸν ροῦν τὸν συναλλαγῶν πρὸς ἄλλας κατευθύνσεις.

Ἄφ' ἑτέρου διὰ τὰ εἶδη ἐκεῖνα, ἅτινα δασμολογοῦνται μὲ ποσοστὸν κατὰ πολὺ ἀνώτερον τῆς μέσης δασμολογικῆς ἐπιβαρύνσεως, ὁ δασμὸς θ' ἀσκῇ εἰς τὸ διηνεκὲς τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ καθ' ὃ ποσοστὸν ὑπερβαίνει τὴν μέσην δασμολογικὴν ἐπιβάρυνσιν. Π. χ. ἐὰν διὰ τὸ ἐμπόρευμα Α ὁ δασμὸς ἀνέρχεται εἰς 100 % ἡ δὲ μέση δασμολογικὴ ἐπιβάρυνσις εἰς 10 % τὸ ἐμπόρευμα Α θὰ διατηρήσῃ ὅπωςδῆποτε ἐν ἐλάχιστον προστασίας 90 %.

Φρονοῦμεν, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη τοῦ van Zeeland ἐν μέρει μόνον ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν πραγματικότητα. Πρῶτον διότι δὲν εἶναι καθόλου βέβαιον, ὅτι ὁ δασμὸς θ' αὐξήσῃ μετὰ μαθηματικῆς ἀναλογίας τὸ κόστος τῆς παραγωγῆς, δεδομένου ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν τιμῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ θὰ ἐκδηλωθῇ κυρίως οὐχὶ ὡς ἀνάλογος ὕψωσις τῆς τιμῆς τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς ἀλλὰ μᾶλλον ὡς αὐξήσις τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κέρδους. Τὸ τελευταῖον τοῦτο πάλιν θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὴν δυνατότητα ἐκμεταλλεύσεως τοῦ δασμοῦ καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ ὕψος, ἡ ὁποία, ὡς γνωστόν, δὲν εἶναι πάντοτε εὐχερῆς. Ἐκτὸς τούτου ἡ μεταβολὴ τῶν τιμῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ θὰ εἶναι συνάρτησις τῶν ὄγκων τῶν ὑπὸ ὠρισμένον τελωνειακὸν καθεστῶς πραγματοποιουμένων εἰσαγωγῶν καὶ τοῦ συνόλου τῆς καταναλώσεως (εἰσαγωγή+παραγωγή). Ἐὰν φέρ' εἰπεῖν ἡ εἰσαγωγή ἀποτελῇ μικρὸν μόνον ποσοστὸν ἐπὶ τῆς καταναλώσεως, τῆς ἐγγωρίου παραγωγῆς ἐπαρκούσης διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ μεγίστου μέρους τῶν ἀναγκῶν, εἶναι προφανές, ὅτι ὅσον δῆποτε ὑψηλὸν δασμολόγιον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπηρεάσῃ σοβαρῶς τὰς συνθήκας τῆς παραγωγῆς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ.

Κατὰ δεύτερον λόγον, ἀκολουθοῦντες τὴν διατύπωσιν τοῦ van Zeeland θὰ ἔδει νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι τὰ εἶδη ἐκεῖνα, τὰ ὁποία φορολογοῦνται μὲ ποσοστὸν κατώτερον τῆς μέσης δασμολογικῆς ἐπιβαρύνσεως, ὅχι μόνον οὐδεμιᾶς ἀπολαύουν προστασίας, ἀλλ' ἀντιθέτως εὐρίσκονται ἐν μειονεκτικῇ θέσει ἔναντι τῶν ὁμοειδῶν προϊόντων τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ δὴ καθ' ὃ ποσοστὸν ὁ δασμὸς εὐρίσκεται κάτω τῆς μέσης δασμολογικῆς ἐπιβαρύνσεως. Σημειωτέον, ὅτι τὰ εἶδη ταῦτα δύνανται κατ' ἀξίαν νὰ εἶναι κατώτερα ἢ ἀνώτερα τῶν φορολογουμένων μὲ ποσοστὸν ἀνώτερον τῆς μέσης ἐπιβαρύνσεως, βάσει δὲ τοῦ νόμου τῶν μεγάλων ἀριθμῶν θὰ τείνουν νὰ ἐξισωθοῦν.

Ὅπωςδῆποτε κατὰ τὸν van Zeeland ἡ ὑπερβολικὴ ὕψωσις τῶν δασμῶν ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὰς τεχνικὰς δυσχερείας τῆς ἐφαρμογῆς των (πολυἀριθμοὶ κατηγορίαι ἐμπορευμάτων, δυσχέρεια κατατάξεως κλπ.) ἀποτελεῖ σημαντικὸν ἐμπόδιον τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν.

β) Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ληπτέα μέτρα πρὸς βελτίωσιν τῆς καταστάσεως ταύτης μία γενικὴ κίνησις πρὸς μείωσιν τῶν δασμῶν θὰ εἶχε συμβολικὸν χαρακτῆρα καὶ ἡ ἠθικὴ σημασία τούτου θὰ ᾔτο μεγάλη, ἀλλ' ἡ σημερινὴ ἐποχὴ δὲν κρίνεται ὡς εὐθετος. Θὰ ἡδύ-

νατο ὁμῶς νὰ συμφωνηθῇ μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ὀλοσχερὴς ἀνακοπὴ πάσης αὐξήσεως καὶ ἐπεκτάσεως τῶν δασμῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ βαθμιαία μείωσις τούτων. Εὐκταία θὰ ἦτο ὡσαύτως ἡ κατάργησις τῶν δασμῶν, ἀπαγορεύσεως καὶ περιορισμῶν ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς τῶν πρώτων ὑλῶν.

Εἰδικῶς ἡ ἐλάττωσις τῶν λίαν ὑψηλῶν φορολογικῶν συντελεστῶν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ βαθμιαίως εἰς σειρὰν ἐτῶν καὶ νὰ κρατηθῇ τελικῶς εἰς ἐπίπεδον κατὰ τι ἀνώτερον τῆς μέσης δασμολογικῆς ἐπιβαρύνσεως.

Ἄλλ' ὥς ἀποτελεσματικώτερα μέθοδος πρὸς βαθμιαίαν ἐλάττωσιν τῶν δασμῶν κρίνεται ἡ σύναψις διμερῶν συμφώνων μὲ βάσιν τὴν ρήτηραν τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους. Ἡ μέθοδος αὕτη, ἐφαρμοσθεῖσα προσφάτως μεταξὺ ὠρισμένων χωρῶν, ἀπέδωκε ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα.

Σπουδαίαν σημασίαν θὰ εἶχεν ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς διεθνοῦς συνεργασίας ἡ ὑπογραφή μιᾶς εὐρείας συμφωνίας μεταξὺ τῶν δύο μεγάλων ἀγγλο-σαξωνικῶν χωρῶν.

Ἡ ρήτηρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους.

Ἡ ρήτηρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους, ὥς αὕτη ἐφαρμόζεται μεταπολεμικῶς, μακρὰν τοῦ νὰ διευκολύνῃ τὰς διεθνεῖς συναλλαγάς, ἀποβαίνει πολλάκις πρόσθετον κώλυμα. Ἡ ρήτηρα θ' ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὸ πνεῦμα, ὑπὸ τοῦ ὁποίου διέπεται, μόνον ἐὰν καθίστατο γενικὴ καὶ ἄνευ ὅρων. Ἐξαιρετικῶς ἔναντι τῶν χωρῶν, αἵτινες θὰ ἐποιοῦντο ἀπαρადέκτους δυσμενεῖς διακρίσεις ἢ θὰ ἠρνοῦντο νὰ συμμετάσχωσιν εἰς τὴν γενικὴν προσπάθειαν πρὸς ἀναζωογονίαν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, ἡ ρήτηρα θὰ ἴσχυεν ὥς περιορισμένη. Τέλος, θὰ διευτυποῦτο κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἀποτελῇ πρόσκομμα εἰς τὴν σύναψιν πολυμερῶν ἢ περιφερειακῶν συμφώνων, ἅτινα θὰ ἔτεινον εἰς τὸν ὑποβίθασμὸν τῶν τελωνειακῶν τειχῶν καὶ θὰ παρέμενον ἀνοικτὰ εἰς πάντα τρίτον.

Ἡ ἔμμεσος προστασία.

Πρόκειται περὶ τῶν μέσων ἐκείνων, «ἅτινα ἀποτελοῦν τρομακτικὰ ἐμπόδια διὰ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον». Ταῦτα εἶναι:

α) Τὰ διάφορα μέτρα διοικητικῆς φύσεως. Τὸ γνωστότερον παράδειγμα εἶναι ἡ κατὰχρησις τῶν διατάξεων ὑγειονομικῆς φύσεως, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ὁ ἀποκλεισμὸς ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς διαφόρων γεωργικῶν προϊόντων.

Ὡσαύτως ἡ ὑπερβολικὴ ἐξειδίκευσις εἰς τὴν ὀνοματολογίαν τῶν δασμολογιῶν δὲν ἀποθλέπει πολλάκις διὰ τῆς περιγραφῆς τῶν ιδιοτήτων τῶν ἐμπορευμάτων εἰμὴ εἰς τὴν χώραν προελεύσεως.

Μέτρα, τέλος, ἐπιβαλλόμενα ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς κάταπολεσεως τοῦ «dumping», πλήττουν τὸ σύνολον τῶν παραγωγῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῶν δυσμενῶν τούτων συνεπειῶν ὁ

van Zeeland φρονεῖ, ὅτι ὑπὸ τὰς σημερινὰς συνθήκας ἡ καλυτέρα μέθοδος πρὸς ἐπίτευξιν ἀμέσων ἀποτελεσμάτων συνίσταται εἰς τὴν ὑπογραφὴν διμερῶν συμβάσεων, δι' ὧν θὰ ἐπεδιώκετο ἡ ἀπλότης καὶ σταθερότης περὶ τὰς τελωνειακὰς διατυπώσεις καὶ τὰ συναφῆ ζητήματα. Κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τῶν συμβάσεων τούτων τὰ συμβαλλόμενα κράτη δὲν θὰ ἐξήρχοντο τοῦ πλαισίου τῶν σχετικῶν διεθνῶν συμβάσεων καὶ τῶν σχεδίων τῶν ἐκπονηθέντων ὑπὸ ἀρμοδίων ὀργανισμῶν καὶ δὴ τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κ. Τ. Ε. καὶ τοῦ Διεθνoῦς Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου. Πρὸς ἐξαμάλυνσιν δὲ τῶν διαφορῶν, τῶν προκυπτουσῶν ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν συμβάσεων, σκόπιμος κρίνεται ἡ σύστασις Διαιτητικῶν Ἐπιτροπῶν». Ἐν περιπτώσει διαφωνίας ὁ ρόλος τοῦ ἐπιδιαιτητοῦ θ' ἀνετίθετο εἰς ἄλλον εἰδικὸν ὀργανισμόν. Σημειωτέον, ὅτι τοιαῦτα διαιτητικὰ δικαστήρια ὑφίστανται ἤδη, ὡς εἶναι τὸ Διαιτητικὸν Δικαστήριον τοῦ Διεθνoῦς Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου κλπ.

Αἱ εἰδικεύσεις τῶν ἐμπορευμάτων θὰ ἔδει νὰ κρατηθῶσιν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ὀνοματολογίας τῆς Γενεύης ἐκτὸς εἰδικῶν ἐξαιρέσεων.

Καθορισμὸς εἰσακτέων ποσοτήτων.

Ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν, ὅτι αἱ ποσοστώσεις τῶν εἰσαγωγῶν ἀποτελοῦν ἐν τῶν ἰσχυροτέρων ἐμποδίων εἰς τὴν ὁμαλὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διεθνoῦς ἐμπορίου, τοῦτο δὲ καθίσταται ἐμφανέστερον σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου. Ὅσονδήποτε καὶ ἐὰν αἱ εἰσακτέαι ποσότητες καθωρίσθωσιν ἐνίστε βάσει τῶν πραγματοποιηθεισῶν συναλλαγῶν κατὰ τὴν περίοδον τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου ἢ ὑπαρξίς τούτου ἀποκλείει οὐχ ἥττον τὰς ἀναγκαίας προσαμογὰς.

Αἱ ποσοστώσεις βιομηχανικῶν προϊόντων.

Ἡ ἄμεσος ἢ τοῦλάχιστον βαθμιαία ἄρσις τῶν βιομηχανικῶν ποσοστώσεων κρίνεται ὅθεν ὡς ἀναγκαία. Ὅπου τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν θὰ ἦτο πάντως προτιμωτέρα ἡ ἀντικατάστασις τοῦ μέτρου διὰ δασμῶν ἢ διὰ προσωρινῶν «τελωνειακῶν ποσοστώσεων». Κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο σύστημα ὁ δασμὸς θὰ ἦτο ἐπηυξημένος διὰ τὰς εἰσαγωγὰς τὰς πραγματοποιουμένας καθ' ὑπέρβασιν τῆς πρώτης καθιερουμένης τελωνειακῆς ποσοστώσεως.

Ἐξαιρετικῶς διὰ τὴν περίπτωσιν ἀμύνης κατὰ τοῦ dumping τὰ κράτη θὰ ἠδύναντο νὰ διατηρήσωσιν οἱαδήποτε μέτρα. Ἐπίσης θὰ ἠδύναντο νὰ ληφθῶσιν εἰδικὰ μέτρα πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ συναγωνισμοῦ τοῦ προερχομένου ἐκ χωρῶν μὲ χαμηλότατον ἐπίπεδον ζωῆς¹, ἵνα δοθῇ ὁ καιρὸς διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀναγκαιῶν προσαρμογῶν ἄνευ μεγαλυτέρων διαταραχῶν. Ἐννοεῖται, ὅτι

¹ Ὁ κίνδυνος ἐκ τῶν χωρῶν τούτων καθίσταται ἔτι ἀπειλητικώτερος, ἐὰν παραλλήλως πρὸς τὰ χαμηλὰ ἡμερομίσθια συμβαδίζῃ καὶ ἡ εἰσαγωγή τελειωτέρων τεχνικῶν μεθόδων (Ἰαπωνία).

ἡ κατάργησις τῶν εἰσακτέων ποσοτήτων ὑπὸ τινος χώρας θὰ ἔχη ὡς ἀντάλλαγμα ἐκ μέρους τῶν λοιπῶν τὴν ἄρσιν τῶν μέτρων τῶν θεσπισθέντων ἐξ αἰτίας τῶν ποσοστῶσεων ἀκριβῶς. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ διεθνῇ καρτέλ, ταῦτα ἐμφοροῦνται ὑπὸ ἀρχῶν, αἵτινες διαφέρουσιν οὐσιωδῶς ἀπὸ τὸ σύστημα τῶν εἰσακτέων ποσοτήτων.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὅχι μόνον δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ συνεκλείψωσι μετὰ τῶν εἰσακτέων ποσοτήτων, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐνδείκνυται ἐνδεχομένως ἡ διατήρησις ὀρισμένων ποσοστῶσεων, δι' ὧν θὰ ἠὺνοοῦντο τὰ καρτέλ, πρὸς ὄφελος τοῦ γενικοῦ συμφέροντος.

Αἱ ποσοστῶσεις τῶν γεωργικῶν εἰδῶν.

Αἱ ποσοστῶσεις αὗται παρουσιάζουσιν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα συνήθως, ὅστις τὰς διακρίνει ἀπὸ τὴν πρώτην κατηγορίαν. Σημασίαν ἔχει πρὸ παντὸς εὐχὴ ὁ ποσοτικὸς καθορισμὸς τῶν εἰσαγωγῶν ἀλλ' ἡ κατανομή τούτων ἐντὸς τῶν περιόδων τοῦ ἔτους πρὸς ἀμβλυνσιν τοῦ συναγωνισμοῦ. Θὰ ἦτο ἐπὶ παραδείγματι παράτολμον νὰ ἐπιτραπῇ ἀπεριορίστως ἡ εἰσαγωγή λαχανικῶν ἢ ὀπωρῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς συγκομιδῆς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ἔστω καὶ ἐπὶ τῇ βάσει προκαθορισμένων εἰσακτέων ποσοτήτων, διότι τοῦτο θὰ ἐσήμαινε τὴν καταστροφὴν τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς. Ἐξ ἄλλου, αἱ εἰς τὴν γεωργίαν ἐπικρατοῦσαι συνθήκαι εἶναι διάφοροι. Εἰς ἐποχὰς κρίσεως ἡ γεωργικὴ κοινότης, διὰ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν μείωσιν τῶν εἰσοδημάτων τῆς συνεπείᾳ τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν, τείνει ν' αὐξήσῃ τὴν παραγωγὴν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν βιομηχανίαν, ἥτις ἔχει μεγαλύτεραν ἐλαστικότητα τῆς προσαρμογῆς.

Σημαντικὸν πλεόνασμα δέον νὰ διοχετευθῇ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Αἱ ἐλεύθεραι ἀγοραί, περιοριζόμεναι εἰς ἀριθμὸν συνεπείᾳ τῆς κρίσεως, κατακλύζονται τότε ὑπὸ προϊόντων, τὰ ὅποια, ἐὰν μάλιστα ὑπόκεινται εἰς ταχεῖαν φθοράν, ἐκποιοῦνται εἰς οἵανδήποτε τιμὴν. Ἐντεῦθεν ἀποδεικνύεται καὶ πάλιν ἡ ἀλληλεξάρτησις τῶν διαφόρων ἀγορῶν καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ταύτοχρόνου καταργήσεως τῶν ποσοστῶσεων εἰς τὰς κυριώτερας χώρας. Τὸ σύστημα τοῦτο θὰ ἔδει νὰ παραμείνῃ μόνον διὰ τὰ ὑποκείμενα εἰς ἀλλοιώσεις γεωργικὰ προϊόντα ἐν συνδυασμῷ ὅμως πρὸς τὴν κανονικὴν κατανομὴν τῶν εἰσαγωγῶν ἐντὸς τοῦ ἔτους. Ἐπίσης εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις θὰ ἠδύνατο νὰ ληφθῶσι μέτρα μεταβατικῆς φύσεως διὰ τὰς εἰσαγωγὰς τῶν γεωργικῶν προϊόντων, λόγῳ τοῦ ἰδιάζοντος χαρακτῆρος τῆς γεωργίας, μέχρι ριζικῆς λύσεως τοῦ προβλήματος τῆς παραγωγῆς.

Ἐμπόδια δημοσιονομικοῦ χαρακτῆρος.

Ἐξ ὧν τῶν ἐμποδίων τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου δὲν ὑπάρχουν περισσότερον ἐπιζήμια, περισσότερον τρομακτικὰ ἐκείνων, τὰ ὅποια προέρχονται εἴτε ἐκ νομισματικῶν διαταράξεων εἴτε ἐκ περιορισμῶν περὶ τὴν μεταφορὰν τῶν κεφαλαίων ἢ τὰς πληρωμάς».

Ἡ νομισματική ἀβεβαιότης.

α) Αἱ ἀπότομοι ἢ ἔντονοι διακυμάνσεις εἰς τὴν μεταξὺ τῶν νομισμάτων σχέσιν προκαλοῦν, ἰδίᾳ κατὰ τὴν περίοδον τῆς προσαρμογῆς τῶν τιμῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὴν νέαν νομισματικὴν ἰσοτιμίαν, τὴν διακοπὴν τῶν ὁμαλῶν ἐμπορικῶν ρευμάτων καὶ τὴν δημιουργίαν ἀνωμάλων δημοσιονομικῶν ρευμάτων (hot money, monnaie brulante ¹. Ἡ ἀβεβαιότης αὕτη παρεμποδίζει τὸ κλείσιμον πράξεων ἐπὶ προθεσμίᾳ δι' ἀγορὰν ἐμπορευμάτων ἢ συναλλάγματος. Θ' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὸν δείκτην τιμῶν χονδρικῆς πωλήσεως εἰς χρυσὸν εἰς διαφόρους χώρας, ἐξ οὗ ἐμφαίνονται αἱ ἰσχυραὶ αὐξομειώσεις τῶν τιμῶν συνεπείᾳ τῆς ἀσταθείας τοῦ νομισματικοῦ παράγοντος καὶ γενικώτερον τῆς διακοπῆς τῶν ὁμαλῶν ἐμπορικῶν ρευμάτων. Ἐὰν διὰ τὸ ἔτος 1929 ληφθῇ ὡς βάσις τὸ 100, διὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1936 ἔχομεν:

Γερμανία	 76	Πολωνία	 56	Καναδᾶς	 45
Αὐστρία	 67	Γιουγκοσλαβία	... 50	Αὐστραλία	 45
Ἰταλία	 66	Μεγ. Βρετανία	... 50	Ἀργεντινὴ	 39
Κάτω Χῶραι	... 62	Ἡνωμ. Πολιτεῖαι	.. 49	Ἰαπωνία	 35
Γαλλία	 60	Βέλγιον	 48		

Διὰ τὸν σίτον (εἰς σέντς ἀνὰ 60 λίμπρας)

	Μεγ. Βρετανία	Ἡν. Πολιτεῖται	Ἀργεντινὴ	Γαλλία	Γερμανία
1929	123	121	113	164	135
1932	93	58	44	179	147

Ἦτοι, ἐνῶ τὸ 1929 ἡ διαφορὰ τῶν ἄκρων τιμῶν διὰ τὰς ἄνω χώρας φθάνει εἰς $164 - 113 = 71$, διὰ τὸ ἔτος 1932 ἡ διαφορὰ αὕτη ἀνῆλθεν εἰς $179 - 44 = 135$ ἦτοι εἶναι ὑπερτριπλασία τῆς κατωτάτης τιμῆς :

β) Οἱ περιορισμοὶ τῆς μεταφορᾶς κεφαλαίων, καὶ ἐὰν ἔτι πε-
 ριορίζωνται εἰς κινήσεις δημοσιονομικοῦ χαρακτήρος, στεροῦν τὸ
 διεθνὲς ἐμπόριον τῶν ἀναγκαιουσῶν πιστώσεων βραχείας, μέσης ἢ
 μακρᾶς λήξεως. Ἔτι βαρύτερον χαρακτηῖρα φέρουσιν αἱ ἀπαγορεύ-
 σεις καὶ οἱ περιορισμοὶ πληρωμῶν τῶν ἐμπορικῶν ἀπαιτήσεων ὡς
 ἐπάγουσαι εἰς τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς σχέσεις στοιχεῖον ἀπολύ-
 του ἀκαμψίας, καθιστῶν ἀδυνάτους τὰς αὐτομάτους προσαρμογὰς,
 τόσον ἀναγκαίας ἐν τούτοις διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ συστή-
 ματος. Ἀποστεροῦσιν ἰδίως τὰς ἐμπορικὰς σχέσεις τοῦ τριμεροῦς ἢ
 πολυμεροῦς χαρακτήρος αὐτῶν. Ἐνταῦθα ὑπάγονται ὁ ἔλεγχος ἐπὶ
 τῆς κινήσεως τοῦ συναλλάγματος καὶ γενικώτερον τὸ σύστημα τῶν
 συμψηφισμῶν, ἡ δὲ κατηγορία τῶν περιορισμῶν τούτων ἀποτελεῖ ἐν
 τῶν σοβαρωτέρων προσκομμάτων εἰς τὴν ὁμαλὴν ἀνάπτυξιν τοῦ διε-
 θνοῦς ἐμπορίου.

¹ Οὕτως ὠνόμασεν ὁ Roosveit τὰ ξένα κεφάλαια, ἅτινα τοποθετοῦν-
 ται εἰς ἀμερικανικὰς τραπέζας δι' ἄοριστον χρονικὸν διάστημα καὶ προ-
 καλοῦν διακυμάνσεις τῶν τιμῶν τῶν ἀξιῶν.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ ὅσα κράτη ἐνέμενον εἰς τὴν χρυσοῦν βάσιν ἠναγκάσθησαν τελικῶς νὰ ὑποτιμήσωσι τὸ νόμισμά των, ἵνα ἀνακτήσουν τὴν συναγωνιστικὴν αὐτῶν ἱκανότητα ἔναντι τῶν χωρῶν ἀσταθοῦς νομίσματος.

Σχετικῶς ὁ διευθυντὴς τοῦ τμήματος τῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων εἰς Βάσιγκτων κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1935 ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς: «ἡ ὑποτίμησις τοῦ δολλαρίου ἰσοδυναμεῖ μὲ αὕξησιν τῶν δασμῶν μας κατὰ 69 %. Ἡ νομισματικὴ ἔκπτωσις δύναται ν' ἀποβῇ ὄργανον ἀποτελεσματικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς, διότι διευκολύνει τὴν προσαρμογὴν τῶν τιμῶν πρὸς ἀλλήλας εἰς τὰς διαφόρους χώρας, ὅπερ ἀποτελεῖ ἀναγκαῖον ὅρον διεθνοῦς ἐμπορίου ὑγιοῦς καὶ ὁμαλοῦ».

3. Ἡ ἐξομάλυνσις τῆς καταστάσεως.

Πῶς εἶναιδυνατὸν ν' ἀρθῇ ἡ νομισματικὴ ἀβεβαιότης; Ὁ van Zeeland φρονεῖ, ὅτι ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸν χρυσοῦν κανόνα, στηριζόμενον πάντως ἐπὶ νέων βάσεων, θὰ ἦτο ἡ περισσότερον ἐνδεδειγμένη λύσις. Πρὸ τούτου ὁμῶς κρίνει ἀπαραίτητον τὴν δημιουργίαν σειρᾶς προϋποθέσεων, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἀποκαθίστατο ἐπαρκὴς διεθνὴς ἰσορροπία, δημοσιονομικὴ καὶ οἰκονομικὴ. Αἱ δὲ προϋποθέσεις αὗται θὰ ἐδημιουργοῦντο διὰ παρατεταμένης ἐφαρμογῆς διεθνῶν συμφωνιῶν εἰς τρόπον, ὥστε ἡ ἀποκατάστασις τῆς χρυσοῦς βάσεως θ' ἀπετέλει οὐχὶ τὴν ἀρχὴν ἀλλὰ τὸ ἐπιστέγασμα τῶν προσπαθειῶν πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς διεθνοῦς συνεργασίας. Τὰ προβλήματα, τὰ δημιουργηθέντα ἐκ τῆς μακροχρονίου ἐφαρμογῆς τῆς πολιτικῆς τῆς ἀπομονώσεως εἶναι τόσον πολλὰ καὶ περίπλοκα, ὥστε εὐρίσκομεν ὡς ἀπολύτως ὀρθὴν τὴν ἀποψιν ταύτην τοῦ van Zeeland. Ἄλλως τε, καὶ κατὰ τὴν πρώτην μετὰ τὸ πέρας τοῦ παγκοσμίου πολέμου δεκαετίαν, ὁπότε τὰ κράτη ἐπεδίωξαν τὴν σταθεροποίησιν τῶν νομισμάτων των, ἐφρόντισαν κατὰ πρῶτον νὰ θέσωσιν ἀσφαλεῖς βάσεις διὰ τῆς ἐπιλύσεως ὠρισμένων πρωταρχικῶν ζητημάτων. Ἐν τούτοις, μία ἐνδιάμεσος λύσις θὰ ἦτο ἀναγκαῖα. Ὡς τοιαύτην θεωρεῖ ὁ van Zeeland τὴν ἀναθεώρησιν τῆς ἐπελθούσης τριμεροῦς νομισματικῆς συμφωνίας μεταξὺ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τῆς Γαλλίας, εἰς ἣν προσεχώρησαν τὸ Βέλγιον, ἡ Ὁλλανδία καὶ ἡ Ἑλβετία. Εἰς τὴν συμφωνίαν ταύτην, ἀναθεωρουμένην συμφώνως πρὸς τὰς νέας συνθήκας καὶ εὐρυνομένην, θὰ εἰσήρχοντο ὅλαι αἱ χώραι, αἵτινες ἐνστερνίζονται τὴν πολιτικὴν τῆς διεθνοῦς συνεργασίας.

Αἱ ἐνδιαφερόμεναι χώραι θὰ καθώριζον ἀπὸ συμφώνου τὰς ἀμοιβαίας ἰσοτιμίας τῶν νομισμάτων των πρὸς ἀλλήλα καὶ θὰ ὑπεχρεοῦντο νὰ διατηρήσωσι τὰς ἐνδεχομένας διακυμάνσεις ἐντὸς ὠρισμένων ὁρίων. Βεβαίως ὁ καθορισμὸς τοῦ ἐπιπέδου, εἰς ὃ θὰ καθωρίζετο ἡ ἰσοτιμία τοῦ νομίσματος πολιτείας τινὸς πρὸς τὰ λοιπὰ νομίσματα ἀπορρέει ἐκ τῆς κρατικῆς κυριαρχίας. Ἐν τούτοις, εἰς διεθνῇ ἰσορροπημένην οἰκονομίαν, γεννῶνται περιορισμοὶ καὶ ὑπο-

χρεώσεις τῶν πολιτειῶν ἑναντι ἀλλήλων. Μία τοιαύτη νομισματική συμφωνία, μακρᾶς κατὰ τὸ δυνατόν διαρκείας, θὰ ἡδύνατο νὰ πραγματοποιηθῇ ὑπὸ τύπον συνδεδυσασμένων δηλώσεων. "Αλλως τε, τὸ πρόβλημα δὲν παρουσιάζει σημαντικὰς δυσχερείας, δεδομένου, ὅτι μετὰ τὴν ὑποτίμησιν τὰ νομίσματα ἐπανεῦρον γενικῶς σχετικὴν τινὰ ἰσορροπίαν ἑναντι τῶν παραγόντων τόσο τοῦ ἐσωτερικοῦ ὥσον καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. "Οπου τοῦτο δὲν συνέβη ὑπάρχουν ὠρισμένα κριτήρια προσαρμογῆς, ἀρκεῖ νὰ ὑφίσταται ἡ καλὴ θέλησις πρὸς τοῦτο, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ὄντως τὸ σημαντικὸν στοιχεῖον. Δέον νὰ τονισθῇ, ὅτι ἡ εἰλικρινὴς ἐπιθυμία πρὸς διεθνὴ συνεργασίαν θὰ ὑπαγορεύσῃ τὴν λήψιν τῶν καταλλήλων ἀποφάσεων. Σημειωτέον, ὅτι μία τοιαύτη νομισματικὴ σταθερότης θὰ ἔχῃ ὡς εὐτυχὴ συνέπειαν τὴν αὐτόματον λύσιν πολλῶν δυσχερειῶν τοῦ παρόντος καὶ δὴ τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν πίστιν.

Ἐμπόδια εἰς τὰς μεταφορὰς κεφαλαίων.

Καὶ αὐτὰ μὲν διὰ τὴν νομισματικὴν ἀσφάλειαν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. "Οσον ἀφορᾷ τοὺς περιορισμοὺς εἰς τὰς μεταφορὰς κεφαλαίων ἀπὸ χώρας εἰς χώραν αἱ ιδέαι τοῦ van Zeeland συνοψίζονται εἰς τὰ ἑξῆς:

1) Διὰ τὰς δημοσιονομικοῦ χαρακτῆρος κινήσεις κεφαλαίων δὲν ἔλαβον μέτρα μόνον αἱ ὀφειλέτιδες ἀλλὰ καὶ αἱ πιστώτριαι χώραι δι' ἀπαγορεύσεως ἢ περιορισμοῦ τῶν δανείων πρὸς τὸ ἐξωτερικόν, στερήσασαι οὕτω τὸ διεθνὲς ἐμπόριον σημαντικοῦ ἐρείσματος. Καὶ ἡ πολιτικὴ αὕτη δέον ν' ἀναθεωρηθῇ.

2) Ἡ σημαντικωτέρα δυσχέρεια ἐμφανίζεται ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μέτρων ἐλέγχου συναλλάγματος καὶ τοῦ συστήματος τῶν συμψηφισμῶν. Ἐπιβάλλεται ἡ βαθμιαία ἐγκατάλειψις τῶν μεθόδων τούτων, διότι εἶναι μέθοδοι ἐντελῶς ἀντίθετοι πρὸς τὴν πολιτικὴν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἣν ἐπιδιώκομεν.

Ἡ προσφυγὴ εἰς τὰ *clearigs* ἀποτελεῖ ἔμεσον συνέπειαν τοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος. Ὁ τοιοῦτος ἔλεγχος ἀφ' ἑτέρου εἶναι συνέπεια ἀνισορροπίας μεταξὺ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ τῶν διεθνῶν ἀγορῶν. Ἀρσις τῶν μέτρων χωρὶς παράλληλον ἀποκατάστασιν τῆς ἰσορροπίας θ' ἀπετέλει ματαιοπονίαν. Ἡ ἐφαρμογὴ, ὅμως, τῶν ὡς ἄνω ὑποδείξεων οἰκονομικοῦ ἢ νομισματικοῦ περιεχομένου ἐντὸς ἀτμοσφαίρας διεθνoῦς συνεργασίας θὰ ἐπανέφερε τὴν ποθητὴν ἰσορροπίαν. Σήμερον προέχει κυρίως ἡ ἄμεσος κατάργησις ὅλων τῶν περιορισμῶν τῶν ἀφορώντων τὰς πληρωμὰς τῶν ἐμπορευμάτων. Ὁ τελικὸς σκοπός, ἥτοι ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν πλήρη ἐλευθερίαν κινήσεων τῶν κεφαλαίων, θὰ ἔδει νὰ ἐπιτευχθῇ εἴτε διὰ μιᾶς ἥτοι βαθμιαίως, ἀλλὰ μόνον μετὰ πλήρη ἐκκαθάρισιν τοῦ παρελθόντος. Πρωταρχικὸν ὅρον διὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ἀποτελεῖ κατὰ τὸν van Zeeland ὁ συμβατικὸς διακανονισμὸς τῶν ἐξωτερικῶν χρεῶν, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν, διὰ τὸν καθορισμὸν τοῦ ἐπιτοκίου καὶ τῆς ἀποσθέσεως, τῆς σημερινῆς καταστάσεως τοῦ τε πιστωτοῦ

καὶ ὀφειλέτου ὡς καὶ τοῦ γενικοῦ συμφέροντος τοῦ ἐπιδιωκομένου διὰ τοῦ συνόλου τῶν ὑποδεικνυομένων μέτρων.

Ἐξ ἴσου σπουδαῖον ἐμφανίζεται καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἐκκαθάρισεως τῶν ὑπολοίπων τῶν clearigs. Ταῦτα προέρχονται εἴτε ἐκ παλαιῶν χρεῶν, ἀκίνητοποιηθέντων καὶ ἀποσθενυμένων βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον, εἴτε ἐκ προσφάτων συναλλαγῶν, αἵτινες δέον νὰ διακανονισθῶσι τὸ ταχύτερον συμφώνως καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ clearigs. Διὰ τὰ χρέη τῆς πρώτης κατηγορίας ὁ van Zeeland συνιστᾷ τὴν παγιοποίησιν τούτων, ἵνα μὴ ἡ ἐσπευσμένη ἐκκαθάρισις τοῦ παρελθόντος βαρύνῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος. Θὰ ἔδει νὰ ληθῇ πάντως πρόνοια πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῶν κινδύνων, ὅτι θὰ συνεπήγετο ἡ παγιοποίησις διὰ τὰς πιστωτρίας ἐπιχειρήσεις διὰ μετατροπῆς κυρίως τῶν ἀναγνωρίσεων χρέους εἰς τὸ νόμισμα τῆς ἰδίας αὐτῶν χώρας βάσει τῆς ἰσοτιμίας τοῦ clearig. Οἱ τίτλοι οὗτοι θὰ ἠδύναντο ἐνδεχομένως καὶ νὰ τεθῶσιν εἰς κυκλοφορίαν δι' ἐμπορικοὺς σκοποὺς τῇ συνδρομῇ διεθνῶν ὀργανισμῶν. Ὅσον ἀφορᾷ ἤδη τὰ χρέη τῆς δευτέρας κατηγορίας, ταῦτα θὰ ἐξωμοιοῦντο πρὸς τὰ ἐντὸς τοῦ νέου καθεστῶτος τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου δημιουργουμένης ὀφειλάς.

Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τοῦ παρελθόντος θὰ ἐχορηγοῦντο πιστώσεις εἰς τὰ κράτη, ἵνα χρησιμεύσωσι διὰ τὴν ὁμαλωτέραν προσαρμογὴν τῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς των πρὸς τὸ νέον ἐλευθερώτερον καθεστῶς.

Δυνατὴ παρέμβασις τῆς Τραπεζῆς Διεθνῶν Διακανονισμῶν.

Αἱ ἐκδοτικαὶ τράπεζαι θὰ ἠδύναντο ν' ἀνοίξωσιν ἀμοιβαίως, μέσῳ τῆς Τ. Δ. Δ., πιστώσεις εἰς τὸ ἐθνικὸν νόμισμα ἐκάστης. Οἱ συναλλαγματικοὶ κίνδυνοι θ' ἀντεσταθμίζοντο καθ' ὃ μέτρον θὰ ἐξισορροποῦντο αἱ συναλλαγαί. Μέρος τοῦ ὑπολοίπου τῶν πιστώσεων θὰ ἐκαλύπτετο διὰ πολυμεροῦς συμψηφισμοῦ μέσῳ τῆς Τ. Δ. Δ. Διὰ τὰ ἀπομένοντα καὶ μετὰ τὸν συμψηφισμόν ποσὰ θὰ ἐγίνετο προσφυγὴ εἰς τὰς ἀγορὰς συναλλάγματος ἐπὶ προθεσμίᾳ εἴτε εἰς τὰς ἤδη λειτουργούσας εἴτε εἰς τὰς νέας δημιουργηθησομένας. Διὰ δὲ τὰ τελικὰ ὑπόλοιπα, τὰ μὴ δυνάμενα ἄλλως νὰ καλυφθῶσι, θὰ ἐζητεῖτο εἰδικὴ ἐγγύησις τῆς ὀφειλέτιδος χώρας, ἡ ὁποία ἐν τῇ πράξει θὰ ᾔτο ἀσήμαντος.

Ἐκτὸς τῆς μεθόδου ταύτης ὁ van Zeeland προτείνει καὶ ἑτέραν ριζικωτέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν, ἥτις ἐγένετο ἀντικείμενον ἰδιαιτέρων σχολίων ἀποτελοῦσα οὐσιαστικὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν συναλλαγματικῶς νοσοῦντων κρατῶν. Κατ' αὐτὴν θὰ συνεκροτεῖτο τῇ ἐπεμβάσει τῶν κρατῶν, ἅτινα θὰ ᾔσαν ἀποφασισμένα νὰ προσχωρήσωσι εἰς τὴν διεθνῇ συνεργασίαν, μόνιμον κεφάλαιον διατιθέμενον ὑπὸ τῆς Τ. Δ. Δ. καὶ χρησιμεῖον ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῆς χρηματοδοτήσεως τῶν θεμιτῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς προσαρμογῆς. Τὸ κεφάλαιον τοῦτο θὰ ἐπενέβαινε μόνον εἰς εἰδικὰς περιπτώσεις πρὸς πλήρωσιν κενῶν μονίμων ἢ παροδικῶν ὁσάκις αἱ συνήθεις μέθοδοι θ' ἀπεδεικνύοντο ἀνεπαρκεῖς.

Ἀπαραίτητοι συνθήκαι διὰ τὴν ἐπιτυχίαν.

Ἡ θεωρητικὴ ἐπισήμανσις τῶν δυσχερειῶν τοῦ προβλήματος καὶ ἡ ὑπόδειξις τῶν ληπτέων δὲν ἀποτελοῦσιν ἐπαρκῆ ἐγγύησιν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν.

Τὸ οὐσιῶδες εἶναι ἡ ἀναζήτησις τῶν μεθόδων καὶ ἡ δημιουργία τῶν συνθηκῶν ἐκείνων, ὑφ' ἃς θὰ ᾔτο πιθανὴ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν καταλλήλων μέτρων. ὑπὸ τῆς ὁλότητος ἢ τοῦλάχιστον τῆς πλειονότητος τῶν ἐνδιαφερομένων χωρῶν. Ἄς ἀναγνωρίσωμεν ἄνευ περιστροφῶν τὰς καλυπτούσας τὸ ἔδαφος σημαντικὰς δυσχερείας. Ἐὰν τοποθετηθῶμεν ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου, φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως, ὅτι παρήλθεν ἡ εὐνοϊκωτέρα στιγμὴ διὰ συνεργασίαν αὐστηρῶς οἰκονομικὴν. Ἡ ἀνακοπὴ τῆς ἀνορθώσεως γενικῶς καὶ αἱ ἰδιάζουσαι οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι ὠρισμένων μεγάλων χωρῶν ἐπαναφέρουν ἐκ νέου εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν προσχέδια ἐθνικῆς προστασίας, ὑπενθυμίζοντα τὰς ἀποπείρας τῆς περιόδου τῆς κρίσεως. Τὸ ν' ἀναμείνωμεν ὅμως μοιρολατρικῶς τὴν δημιουργίαν εὐνοϊκωτέρων ὄρων θὰ ᾔτο ἐξαιρετικῶς ἐπικίνδυνον. Ἀντιθέτως φρονεῖ ὁ van Zeeland, ὅτι παρίσταται ἀνάγκη νέας προσπάθειας, βασιζομένης ἐπὶ τῆς λογικῆς καὶ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, καὶ προσπαθεῖ, ἐν ἐπιγνώσει τῶν ὑφισταμένων δυσμενῶν πολιτικῶν παραγόντων, ν' ἀνεύρῃ πρακτικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος.

Λύσις γενικῆ.

Δεδομένου, ὅτι τὰ ληφθέντα εἰς τὰς διαφόρους χώρας περιοριστικὰ μέτρα εὐρίσκονται ἐν στενῇ ἀλληλεξαρτήσει, ἡ ἄρσις τούτων πρέπει προφανῶς νὰ ᾔ γενικὴ καὶ ταυτόχρονος. Ἐξ ἄλλου, πολλὰ κράτη ρυμουλκοῦνται ἐκόντα ἄκοντα εἰς τὴν πολιτικὴν ὠρισμένων μεγάλων κρατῶν, πρὸς τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται εἰς στενὴν οἰκονομικὴν ἐξάρτησιν καὶ δὲν δύνανται συνεπῶς νὰ προσχωρήσωσι μεμονωμένως εἰς τὴν πολιτικὴν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου. Τὸ τελευταῖον τοῦτο πάλιν δὲν ἀποτελεῖ σκοπὸν καθ' ἑαυτὸν ἀλλ' ἀπλοῦν μέσον πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν μαζῶν. Αὐτὸν δὲ τὸν σκοπὸν ἀκριβῶς ἐπιδιώκουσι σήμερον τὰ ὀλοκληρωτικὰ κράτη κατὰ τρόπον ἄμεσον. Ἐδῶ θίγομεν τὸν πυρῆνα τοῦ προβλήματος, τονίζει ὀρθῶς ὁ van Zeeland. Δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμᾶται τὸ γεγονός, ὅτι τὰ διάφορα κράτη δὲν περιώρισαν τὸ ἐμπόριον χωρὶς σοβαρὸν λόγον. Ἦναγκάσθησαν νὰ λάθωσι μέτρα ἀμύνης πρὸς προστασίαν ζωτικωτάτων συμφερόντων. Διὰ τοῦτο διὰ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἐμπορίου δέον νὰ ἐξασφαλισθῶσιν εἰς τὰ ἐν λόγῳ κράτη σημαντικώτερα πλεονεκτήματα τῶν ὅσων ἀπολαύουν σήμερον, ἢ δὲ μετὰβάσις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς σταδίου εἰς τὸ ἕτερον εἶναι ἀνάγκη νὰ συντελεσθῇ χωρὶς ἀθαρσίας καὶ εἰ δυνατόν μὲ ἄμεσα ὠφελήματα.

Σημειωτέον, ὅτι ματαίως θὰ ἐπεζήτει τις σήμερον νὰ διαιρέσῃ τὰ κράτη εἰς δύο κατηγορίας σαφῶς διακεκριμένας ἀπ' ἀλλήλων: κράτη ἐλευθέρου ἐμπορίου καὶ κράτη αὐτάρκη. Αἱ μέθοδοι καὶ τὰ

μέτρα ποικίλουν κατὰ χώρας, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ προστατευτισμοῦ εἶναι κοινόν. Εἰς ἐπίρρωσιν τῆς παρατηρήσεως ταύτης τοῦ van Zeeland ἀναφέρομεν τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας, θεωρουμένης ὡς κοιτίδος τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἡ ὁποία κατὰ τὸ 1931—32 ὕψωσε γενικῶς τοὺς δασμοὺς τόσον, ὥστε νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑπερπροστατευτικὴ χώρα (δασμοὶ 50 % ἐπὶ τῶν «ἀνωμάτων εἰσαγωγῶν» καὶ 10—33 % ἐπὶ τῶν λοιπῶν). Ἡ δὲ ὑποτίμησις τοῦ ἀγγλικοῦ νομίσματος ἀπετέλεσε πρόσθετον σημαντικὸν παράγοντα ἐμμέσου προστασίας τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς. Ὁ προστατευτισμὸς λοιπὸν εἶναι γενικός. Ἀλλ' ἐξ ἴσου γενικὴ εἶναι καὶ ἡ ἐπιθυμία ἐπ' ἀνόδου εἰς τὸ σύστημα τῶν διεθνῶν ἀνταλλαγῶν.

Ἡ διαπιστωθεῖσα ἐξέλιξις τῶν διεθνῶν σχέσεων.

Ὑφίσταται κεφαλαιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν σημερινῶν καὶ τῶν προπολεμικῶν διεθνῶν σχέσεων. Τότε αἱ διεθνεῖς ἀνταλλαγαὶ ἐλάμβανον χώραν μεταξὺ ἀτόμων ἢ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Σήμερον ἀντιθέτως, μολονότι ὁ ρόλος τῶν ἐπιχειρήσεων ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι οὐσιώδης, διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν ἐμπορικῶν ρευμάτων λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν πρωτίστως τὸ γενικὸν συμφέρον καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ κράτους ἐμπνέονται ἐκ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Οἱ λόγοι οἱ ὠθοῦντες τὸ κράτος εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς πολιτικῆς τῆς αὐταρκειᾶς εἶναι διάφοροι. Εἴτε καθαρῶς πολιτικοί, εἴτε κοινωνικοί, ὡς εἶναι ἡ ἀνεργία καὶ τὰ συναφῆ ἐργατικὰ ζητήματα, εἴτε τέλος οἰκονομικοί. Μεταξὺ τῶν οἰκονομικῶν λόγων ὁ σπουδαιότερος εἶναι ἡ ἔλλειψις πρώτων ὑλῶν παρ' ὠρισμέναις χώραις καὶ ἡ προσπάθεια συνθετικῆς τῶν παραγωγῆς, ἐφ' ὅσον αἱ χῶραι αἱ παράγουσαι καὶ ἐξάγουσαι τὰς πρώτας ὕλας ἀρνοῦνται νὰ δεχθοῦν τὴν πληρωμὴν τῆς ἀξίας δι' εἰσαγωγῆς ἐτοιμῶν προϊόντων. Ἐντεῦθεν ἐπέρχεται πλήρης ἀνακοπὴ τῶν ἀνταλλαγῶν ἐκατέρωθεν, δημιουργουμένου ἐνὸς φαύλου κύκλου πρὸς γενικὴν ζημίαν.

Ἐν τούτοις, παρ' ὅλα τὰ παρεμβαλλόμενα ἐμπόδια, αἱ διεθνεῖς συναλλαγαὶ ἠκολούθησαν τὴν ἀνιούσαν, ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν ἀδήριτον ἀνάγκην τῆς ἀναπτύξεώς των. Τὸ ποσοτὸν τούτων διαρκούντος τοῦ δευτέρου τριμήνου τοῦ 1927 ἀνῆλθεν εἰς ἐπίπεδα ἰσοῦσῃ πρὸς τὰ τοῦ 1929, τοῦ ἔτους τῆς μεγίστης εὐημερίας δηλαδὴ.

Ἦδη δὲ εὕρισκόμεθα, κατὰ τὸν van Zeeland, εἰς κρίσιμον καμπὴν καὶ ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα εἶναι πιθανά. Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πολιτικὴν, τὴν ὁποίαν θ' ἀκολουθήσωμεν. Ἡ κατάστασις δὲν ἐπιδέχεται ἀναβολὰς καὶ διστακτικότητος. Ὑπεδείχθησαν ἤδη αἱ ἀκολουθητέαι μέθοδοι. Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα δὲν εἶναι μόνον οἰκονομικὸν ἢ δημοσιονομικόν, εἶναι καὶ πρόβλημα πολιτικόν. Ἐτι πλέον, εἶναι πρόβλημα ἠθικῆς τάξεως. Ὁ van Zeeland προσπαθεῖ νὰ καθορίσῃ τὴν πολιτικὴν ἄποψιν τοῦ προβλήματος ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς ἀπολύτου ἀντικειμενικότητος.

Τὰ παράπονα τῶν προστατευτικῶν χωρῶν.

Οἱ μὲν, λέγει, θεωροῦν ὡς πηγὴν τῶν δυσχερειῶν των τὴν ἄνισον κατανομὴν τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ διακηρύσσουν ὡς μόνην δυνατὴν λύσιν τὴν ἀκατανομὴν τῶν ἀποικιῶν.

Ἄλλοι ἀποδίδουν τὴν κακοδαιμονίαν των εἰς τὴν ὑπερβολικὴν προστασίαν χωρῶν ἢ ὁμάδων, συνεπεία τῆς ὁποίας παρεμποδίζεται ἡ ἀπορρόφησις μεγαλυτέρου μέρους τῆς παραγωγῆς των. Οὗτοι καταφέρονται ἐναντίον τῶν συστημάτων προτιμήσεων, δι' ὧν νοθεύονται τὰ κανονικὰ οἰκονομικὰ ρεύματα.

Ἄλλοι πάλιν μέμφονται τὴν ἄνισον κατανομὴν τῶν κεφαλαίων.

Περαιτέρω τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα, ἡ ἐκ τῆς ἐκκρεμότητος τῶν διεθνῶν πολιτικῶν χρεῶν ἀσκουμένη πίεσις ἐπὶ τῶν χρηματαγορῶν, οἱ ὑπερβολικοὶ ἐξοπλισμοὶ καὶ οἱ ἐντεῦθεν ἐπαπειλούμενοι κίνδυνοι οἰκονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς φύσεως, αἱ πολιτικῆς φύσεως σοβαρώταται ἀνησυχίαι, ταῦτα πάντα προβάλλονται πολλὰχόθεν ὡς αἷτια τῆς χαλαρώσεως τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν.

Συγκέντρωσις οὐσιωδῶν τινῶν προτάσεων.

Τὸ ἀποικιακὸν πρόβλημα θὰ ἠδύνατο νὰ λυθῇ δι' ἀναθεωρήσεως τοῦ συστήματος τῶν ἐντολῶν πλήρους διεθνοποιήσεως ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς συγχρόνως ἀπόψεως.

Εἰς τὰς κυρίως ἀποικίας θὰ ἠδύνατο νὰ γενικευθῇ τὸ σύστημα τῆς ἀνοικτῆς θύρας, τὸ ὁποῖον ἐφηρμόσθη μὲ λίαν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα εἰς τὴν συμβατικὴν λεκάνην τοῦ Κογκό. Εἰς τὰς λοιπὰς ἀποικίας θὰ ἠδύνατο νὰ ἰδρυθῶσι προνομιοῦχοι ἑταιρεῖαι, περιοριζόμεναι εἰς τὸ αὐστηρῶς οἰκονομικὸν πεδῖον, τῶν ὁποίων τὸ κεφάλαιον θὰ κατενέμετο διεθνῶς πρὸς ἐξασφάλισιν πλήρους ἀμεροληψίας.

Κατ' ἄλλην πρότασιν, τὸ πρόβλημα τῶν πρώτων ὑλῶν θὰ ἐλύετο δι' ἀνταλλαγῆς τούτων μετὰ βιομηχανικῶν προϊόντων, ἐκτελουμένων μεγάλων ἔργων εἰς τὰς ἀποικίας.

Ἐγγυήσεις πολιτικῆς φύσεως.

Τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα εὐρίσκεται σήμερον ἀναποσπάστως συνδεδεμένον πρὸς τὸ πολιτικόν. Ἐντεῦθεν δικαιολογοῦνται οἱ πολλὰχόθεν διατυπούμενοι φόβοι, ὅτι αἱ εὐκολίαι πιστώσεων ἢ προμηθειῶν, αἵτινες θὰ ἐχορηγοῦντο πρὸς χαλάρωσιν τῶν δεσμῶν τοῦ ἐμπορίου, θὰ ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν ἐπίτασιν τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ γενικώτερον διὰ σκοποὺς ἐκτὸς τῆς σφαίρας τῆς οἰκονομίας εὐρισκομένους. Ἡ παροχὴ ἐγγυήσεων πολιτικῆς φύσεως κρίνεται ἐκ τοῦ λόγου τούτου ὡς ἀπαραίτητος. Ὁ van Zeeland ἀποφεύγει, ἐν τούτοις, νὰ καθορίσῃ ποίας συγκεκριμέναις ἐγγυήσεις θεωρεῖ ὡς ἐπαρκεῖς, ἴσως διότι τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι ἔν ἀπὸ τὰ λεπτότερα καὶ δυσχερέστερα ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, καθόσον καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς

κρατικῆς κυριαρχείας προσκρούει καὶ ἐν ταύτῳ προβληματικὸς εἶναι ὁ ἔλεγχος. Συναφῶς πρὸς τὸ πολιτικὸν πρόβλημα θ' ἀπαιτηθῇ νὰ ἀντιμετωπισθῶσι διὰ κοινῆς προσπάθειας καὶ αἱ δυσκολίαι, αἵτινες θὰ παρουσιασθῶσιν ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπέλθῃ ὁ κορεσμὸς ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐπανεξοπλισμοῦ. Ἀντιστρόφως ὁ ἀπὸ κοινοῦ περιορισμὸς τῶν ἐξοπλισμῶν δεόν νὰ συνοδεύεται ἀπὸ διεθνῇ οικονομικὰ μέτρα, ἵνα δοθῇ διέξοδος εἰς τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς οἰκονομίας.

Σύμφωνον διεθνoῦς οικονομικῆς συνεργασίας.

Ὁ van Zeeland προτείνει τὴν σύναψιν ἐνὸς συμφώνου οικονομικῆς συνεργασίας, ἀρνητικοῦ καὶ θεωρητικοῦ περιεχομένου: ἀφ' ἐνὸς μὲν θὰ ἐπεβάλλετο ἡ ἀποχὴ ἀπὸ ὠρισμένων ἐνεργειῶν δεσμευτικῶν τῶν συναλλαγῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ θὰ ἐπεδιώκετο δι' ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ ἀλληλοβοηθείας ἡ ἐπίλυσις τῶν ἐκ τῶν οικονομικῶν σχέσεων ἀνακυπτόντων προβλημάτων. Συμφώνως πρὸς τὸ γενικώτερον πνεῦμα τοῦ συμφώνου τούτου θὰ ἠδύναντο νὰ συναφθῶσιν ἄλλοι λεπτομερειακοὶ διακανονισμοί. Ὁ Βέλγος πολιτικὸς ἀποφεύγει νὰ εἰσέλθῃ εἰς περισσοτέρας λεπτομερείας, διότι φρονεῖ, ὅτι σημασίαν κυρίως ἔχει ἡ κατ' ἀρχὴν συμφωνία ἐπὶ τῆς ἀκολουθητέας πολιτικῆς, τὰ λοιπὰ ἀποτελοῦν ζητήματα τεχνικῆς μᾶλλον φύσεως καὶ ὡς τοιαῦτα δὲν εἶνε δύσκολον νὰ ἐξομαλυνθῶσι.

Ἐπαφαὶ μετὰ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων.

Αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις, ἥτοι ἡ Γαλλία, ἡ Μεγάλη Βρετανία, αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι, ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἰταλία θὰ ἔδει νὰ τεθῶσιν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς κινήσεως ταύτης. Οἱ ἀντιπρόσωποι τούτων θὰ συνήρχοντο, ἵνα ἀποφασίσωσι προκαταρκτικῶς ἐπὶ τῶν ἀκολουθῶν ἐρωτημάτων.

1) Εἶσθε σύμφωνοι, ὅπως μετάσχετε μιᾷς προσπάθειας διεθνoῦς οικονομικῆς συνεργασίας;

2) Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δέχεσθε ὡς βάσιν συζητήσεως τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς παρούσης ἐκθέσεως;

3) Ποῖα εἶναι τὰ σημεία τῆς ἐκθέσεως, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιθυμεῖτε ἐνδεχομένως νὰ παραλειφθῶσιν ἢ ὑπογραμμισθῶσιν;

4) Ποῖα εἶναι τὰ σημεία, ἅτινα, μὴ ἀναφερόμενα ἐν τῇ παρούσῃ ἐκθέσει, θὰ ἔδει νὰ συμπεριληφθῶσιν εἰς τὴν καταβληθησομένην προσπάθειαν;

Ἐὰν αἱ ἀπαντήσεις ἦσαν εὐνοϊκαί, ἡ προσπάθεια θὰ εἰσῆρχετο εἰς τὸ δεύτερον αὐτῆς στάδιον. Θὰ ἰδρύετο ἐπὶ τούτῳ ἓν Γραφεῖον, ὅπερ δι' ἐρωτηματολογίων τοῦ θὰ ἐκάλει ὅλα τὰ κράτη διὰ νὰ ἀναφέρουν τὰς δυσχερείας, ἃς συναντῶσιν ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν διεθνῶν οικονομικῶν σχέσεων, καὶ νὰ διατυπώσουν τὰς ἀπόψεις των ἐπὶ τῆς ἀκολουθητέας πολιτικῆς. Ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης τῶν ἀπαντήσεων τὸ Γραφεῖον θὰ κατέληγεν εἰς ὠρισμένα πορίσματα, βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἐπιδιώκετο νὰ ἐξασφαλισθῇ διὰ τῆς διπλωματικῆς

όδοῦ μία κατ' ἀρχὴν συμφωνία τῶν ἐνδιαφερομένων χωρῶν ἐπὶ τοῦ προγράμματος αὐτοῦ. Ἐὰν τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν ἱκανοποιητικὰ ἀπὸ ἀπόψεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συμμετεχόντων κρατῶν τὸ Γραφεῖον θὰ ἐπεφορτίζετο, ὅπως καταρτίσῃ τὰ πρὸς ὑπογραφήν κείμενα. Τελικῶς δὲ θὰ συνεκαλεῖτο συνδιάσκεψις, διὰ νὰ ὑπογράψῃ τὴν συμφωνίαν. Οὕτω θὰ ἐτερματίζετο τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον στάδιον. Τὸ σύμφωνον τοῦτο δὲν θ' ἀπετέλει, ἐννοεῖται, τὸ τέρμα ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν τῆς προσπάθειας πρὸς διηνεκῇ ἀνάπτυξιν καὶ ἀναπροσαρμογὴν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων πρὸς τὰς συνεχῶς μεταβαλλομένας συνθήκας τῆς οἰκονομίας.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ VAN ZEELAND

Ἡ γενικὴ ἐντύπωσις ἡ προκληθεῖσα ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ van Zeeland ὑπῆρξεν εὐμενής. Ἡ γενομένη προσπάθεια ἀνεγνωρίσθη ὡς πολύτιμος συμβολὴ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς σημερινῆς καταστάσεως. Ἐπιφυλάξεις διευπλώθησαν πολλαχόθεν, ἐπὶ κρίσις ὅμως οὐδεμία ἠκούσθη καθ' ὅσον τοῦλάχιστον γνωρίζομεν. Πράγματι ὁ van Zeeland, εὖρεθεὶς ἐνώπιον συμφερόντων καὶ μεθόδων ἀντιτιθεμένων, κατώρθωσε νὰ κρατηθῇ σταθερῶς ἐπὶ οὐδετέρου ἐδάφους καὶ νὰ χειρισθῇ τὰ ζητήματα μετὰ δεξιότητι καὶ ἀμεροληψίας. Ἡ προσπάθεια αὕτη τοῦ νὰ φανῇ ἀπολύτως ἀντικειμενικὸς διαφαίνεται ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς ἐκθέσεως: ὁσάκις θίγει τὰ νευραλγικὰ σημεῖα τοῦ διεθνοῦς οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ (πρῶται ὕλαι, ἀποικίαι, κεφάλαια, δημόσια χρῆα κλπ.), πολιτικοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον χαρακτηρῶν, διατυπώνει τὰς ἀπόψεις του μετὰ διστακτικότητος καὶ ἐπιφυλάξεων ἢ, κατὰ προτίμησιν, παραθέτει ἄνευ σχολίων τὰς πρὸς αὐτὸν ἀναπτυχθεῖσας προτάσεις καὶ γνώμας ὑπὸ τρίτων. Ἀντιθέτως τὰ παρεμβαλλόμενα ἐμπόδια εἰς τὴν ἐλευθέραν κίνησιν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, τὰς ὀλεθρίας συνεπείας τούτων καὶ τὰς προσφορωτέρας μεθόδους χαλαρώσεως τῶν περιορισμῶν ἀναπτύσσει μετὰ θαυμαστῆς σαφηνείας, ἡ δὲ ἐκθεσίς του ἀποτελεῖ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης πιστὸν κάτοπτρον τῆς σημερινῆς καταστάσεως. Παραιτηθεὶς τῆς προσπάθειας, νὰ ἐκπονήσῃ ὁ ἴδιος ἐν ἑνιαίῳ πρόγραμμά πρὸς ἀναζωογόνησιν τοῦ ἐμπορίου, εἶναι ἀπολύτως συνεπὴς πρὸς ἑαυτὸν ὑποδεικνύων τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος δι' ἀπ' εὐθείας συνεννοήσεων μεταξὺ κυρίως τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Αὐτὰ ὡς πρὸς τὴν μέθοδον, ἣν ἠκολούθησεν ὁ van Zeeland. "Ὅσον ἀφορᾷ ἤδη τὰ συμπεράσματα τὰ ὁποῖα ἐν τῇ ἐκθέσει του διατυπώνει οὗτος παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς: Ὁ van Zeeland κηρύσσεται ἀνεπιφυλάκτως ὑπὲρ τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἐξαίρων τὰ ἀναμφισβήτητα ἄλλως τε πλεονεκτήματα τοῦ συστήματος τούτου. Καταδικάζει τὴν πολιτικὴν τῆς αὐταρκειᾶς καὶ ἐκθέτει τὰ διάφορα ληφθέντα περιοριστικὰ μέτρα καὶ τὴν συνεπεία τούτων δημιουργηθεῖσαν ἀφόρητον κατάστασιν. Ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἔχει ἀσφαλῶς ἀπό-

λυτον δίκαιον, εὐρίσκομεν μάλιστα, ὅτι ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει ἀναφερομένων περιοριστικῶν μέτρων ἰσχύουν παραλλήλως καὶ ἄλλα, ὥς εἶναι π. χ. τὰ μονοπώλια τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου (Ρωσσία, Γερμανία) καὶ αἱ τεχνηταὶ ἀξιομειώσεις τοῦ συναλλάγματος (*surtaxe de change* ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν, *prime de change* ἐπὶ τῶν ἐξαγωγῶν). Ἀλλὰ τὰ δυσάρεστα οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα πρῶτοι τὰ ἀναγνωρίζουν ὅσοι τὰ ἐφαρμόζουν διότι πρῶτοι ὑφίστανται καὶ τὸν ἀντίκτυπον. Ἐὰν παρ' ὅλα ταῦτα υἱοθέτησαν τὴν πολιτικὴν τῆς αὐταρκειᾶς, τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς δύο σοβαροὺς λόγους. Ὁ πρῶτος εἶναι λίαν γνωστὸς καὶ ἀφορᾷ τὸν οἰκονομικὸν ἀνεφοδιασμὸν χώρας τινὸς ἐν περιπτώσει πολέμου. Ὁ ἀνεφοδιασμὸς εἶναι προβληματικὸς ὑπὸ τὸ καθεστῶς τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἐφ' ὅσον ἐλεύθερον ἐμπόριον σημαίνει διεθνῇ καταμερισμὸν τῆς ἐργασίας. Ὁ ἕτερος λόγος ἀνήκει εἰς τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν: Τὸ κράτος ἐπεμβαίνει καὶ προσπαθεῖ διὰ τῆς οἰκονομικῆς καὶ δημοσιονομικῆς πολιτικῆς του ν' ἀπαλύνῃ τὰς μεγάλας κοινωνικὰς ἀνισότητας καὶ ν' ἀνυψώσῃ τὴν στάθμην τῆς ζωῆς τῶν μαζῶν. Εἶναι δυνατόν νὰ εἰσαγάγωμεν τὸ σύστημα τοῦ διεθνοῦς ἐλευθέρου ἐμπορίου ὑπὸ παράλληλον σύστημα διευθυνομένης οἰκονομίας ἐν τῷ ἐσωτερικῷ; Ἴσως τοῦτο δὲν εἶναι ἀπραγματοποίητον. Εἶναι προφανές, ὅμως, ὅτι ἡ διάσπασις τῆς ἐνιαίας οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἰς δύο συστήματα, κινούμενα ἐπὶ ἀντιθέτων κατευθύνσεων, θὰ ἐπιφέρῃ διατάραξιν τῆς ὑφισταμένης ἰσορροπίας καὶ θὰ δημιουργήσῃ νέα προβλήματα.

Εἶναι χαρακτηριστικόν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ van Zeeland ἀναγκάζεται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν πολιτικὴν τῆς αὐταρκειᾶς ἐν τῇ περαιτέρῳ ἀναπτύξει τοῦ θέματος, προβαίνει μάλιστα εἰς τόσας ἀθαρσίας ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἄρσιν τῶν περιορισμῶν, ὥστε ἀποβαίνει τελικῶς δύσκολον νὰ τὸν κατατάξωμεν ἀνεπιφυλάκτως μετὰ τῶν ὀπαδῶν τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου. Εἰσηγεῖται ἐπὶ παραδείγματι τὴν κἀτάργησιν τῶν συμψηφισμῶν καὶ παραλλήλως προτείνει τὸν τελικὸν διακανονισμὸν τῶν ὑπολοίπων μέσῳ τῆς Δ. Τ. Π. ἐνεργούσης ὡς συμψηφιστικὸν γραφεῖον, ἥτοι ὑποδεικνύει ἀπλὴν τελειοποίησιν τοῦ συστήματος. Τοιαῦται ἀντιφάσεις ἐξηγοῦνται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ van Zeeland δὲν πιστεύει κατὰ βάθος εἰς τὴν δυνατότητα μιᾶς ριζικωτέρας ρυθμίσεως τῶν συναλλαγῶν ἐπὶ φιλελευθερωτέρων βάσεων, ἐφ' ὅσον τὰ γενικώτερα πολιτικὰ ζητήματα παραμείνουσιν ἄλυτα. Φρονοῦμεν, ὅτι καὶ ἐὰν ἀκόμη κατηγοροῦντο οἱ συμψηφισμοὶ καὶ ἤροντο τὰ περιοριστικὰ τῶν εἰσαγωγῶν μέτρα, ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν οὔτε ὑπέρογκος θὰ εἶναι οὔτε τὸ ὅλον πρόβλημα θὰ λύσῃ. Ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐκθέσει, διαρκούντος τοῦ δευτέρου τριμήνου τοῦ 1937, τὸ διεθνὲς ἐμπόριον προσήγγισε σχεδὸν τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἔτους 1929, διότι παρ' ὅλους τοὺς ὑφισταμένους περιορισμοὺς τὸ ἐμπόριοντείνει νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὰ φυσιολογικά του ὅρια. Σημασίαν τεραστίαν θὰ εἶχεν ἡ ἀποκατάστασις τῆς διεθνοῦς

έμπιστοσύνης, ή όποία θά επέτρεπε τήν έλευθερίαν είς τήν κίνησιν τών κεφαλαίων καί τών προσώπων, καί θά μετέθετε τò βάρος τής δράσεως τών κρατών άπό τούς έξοπλισμούς είς τήν οίκονομικήν ανάπτυξιν καί εϋημερίαν.

Είναί εύθετος ή στιγμή διά τήν έναρξιν μιᾶς συλλογικῆς προσπάθειας πρòς άποκατάστασιν τών διεθνών συναλλαγών; 'Ο Βέλγος πολιτικός φρονεΐ, ότι παρήλθεν ή εύνοϊκή στιγμή. Έκκινεΐ προφανώς άπό τής άρχῆς, ότι ή περίοδος τής άναρρώσεως τής οίκονομίας είναι ή καταλληλοτέρα διά τήν έπιτυχίαν τοϋ σκοποϋ τούτου, διότι κατὰ τήν περίοδον τής κρίσεως έκαστος προσπαθεΐ ν' άπομονωθῇ καί νά στηριχθῇ έπὶ τών ιδίων δυνάμεων. Εύρισκόμεθα ἤδη είς τò κατώφλιον μιᾶς νέας κρίσεως; 'Επ' αϋτοϋ δέν ύπάρχει όμοφωνία μεταξϋ τών οίκονομολόγων.

Γεγονός είναι μόνον, ότι ή σημερινή άνοδος τής οίκονομίας είναι έν μέρει τεχνητή καί πρόσκαιρος, ώς όφειλομένη είς τήν άπορρόφησιν τών παραγωγικών δυνάμεων διά κατασκευήν πολεμικών μέσων. "Όταν οί έξοπλισμοί φθάσουν μέχρι τοϋ κορεσμοϋ, θά δημιουργηθῇ ένδεχομένως πρόβλημα άναπροσαρμογῆς τής οίκονομίας. Διά τοϋτο ό van Zeeland φρονεΐ, ότι άπαιτεΐται ταχεία λήψις άποφάσεων. 'Αλλ' ή μέθοδος ένεργείας, τήν όποίαν διαιρεΐ είς τρία στάδια, δέν είναι ίσως καί ή συντομωτέρα, διότι είναι εύκολον ν' άπολήξῃ είς άτέρμονας συζητήσεις, ώς συνέβη καί κατὰ τò παρελθόν. "Ηδη ό άρχηγός τοϋ Γερμανικοϋ κράτους διεκήρυξεν είς τόν τελευταϊον λόγον, όν έξεφώνησεν ένώπιον τοϋ Reichstag, ότι άποκρούει τήν παροχήν πιστώσεων ή άλλων διευκολύνσεων καί έπιμένει είς τήν λύσιν τοϋ άποικιακοϋ ζητήματος. Αί πιστώσεις, άλλως τε, θά είχον προσωρινόν χαρακτήρα συμφώνως καί πρòς τò σχέδιον τοϋ van Zeeland. Τò γενικόν συμπέρασμα είναι, ότι μόνον έντός άτμοσφαιρας πολιτικῆς ύφέσεως καί άμοιβαίας συνεννοήσεως είναι δυνατή ή εύνοϊκή λύσις τοϋ παγκοσμίου οίκονομικοϋ προβλήματος. Καί συνεπώς μόνον έφ' όσον ή προϋπόθεσις αϋτή ήθελε πραγματοποιηθῇ θά είναι δυνατόν ν' άναμένεται επίλυσις τοϋ προβλήματος. τούτου.

Δ. ΤΣΕΛΕΝΗΣ